

Methotrexaat behandeling bij psoriasis

INLEIDING

In deze brochure vindt u informatie over de werking en bijwerkingen van Methotrexaat. De brochure is bedoeld voor patiënten die in verband met een huidziekte behandeld (gaan) worden met Methotrexaat. Omdat deze huidziekte het meest voorkomt bij patiënten met psoriasis, gaat de brochure hiervan uit. Methotrexaat is echter ook werkzaam bij andere huidziekten.

Om de therapie te doen slagen is uw medewerking en begrip noodzakelijk. Leest u daarom deze informatie goed door en volgt u de raadgevingen van de behandelend arts nauwkeurig op. Raadpleeg uw arts als u iets niet begrijpt en/of vragen heeft over de behandeling.

WAT IS METHOTREXAAT?

Methotrexaat (MTX) wordt al sinds ruim 30 jaar gebruikt voor de behandeling van ernstige psoriasis. Aanvankelijk werd het gebruikt bij de behandeling van kanker. Bij toeval ontdekte men dat het ook effectief was bij psoriasis. De dosering van MTX is bij psoriasis echter veel lager dan bij de behandeling van kanker, waardoor de bijwerkingen ook minder ernstig zijn.

MTX is een geneesmiddel dat de aanmaak van cellen remt. Bij psoriasis is de aanmaak van huidcellen sterk verhoogd.

Daarnaast werkt MTX ook ontstekingsremmend. Dit is ook van belang bij psoriasis, omdat hierbij ontstekingsprocessen een grote rol spelen.

VOOR WELKE PATIËNTEN IS MTX GESCHIKT?

MTX wordt gebruikt bij patiënten met een zeer uitgebreide en ernstige vorm van psoriasis, als lokale therapie (zalven en crèmes) en/of lichttherapie onvoldoende effectief zijn. Verder wordt MTX ook gebruikt bij de behandeling van gewrichtsklachten, die door psoriasis of door een reumatische aandoening worden veroorzaakt.

WANNEER MAG MTX NIET GEBRUIKT WORDEN?

MTX mag door de volgende patiënten niet gebruikt worden:

- vrouwen die zwanger zijn
- vrouwen én mannen met een zwangerschapswens (zie bij "Conceptie en zwangerschap")
- patiënten met bloedziekten of ernstige bloedarmoede
- patiënten met een actieve maagzweer
- patiënten met leverziekten
- patiënten met ernstige nierfunctiestoornissen
- patiënten die veel alcohol gebruiken
- patiënten met een acute infectie
- patiënten met kanker
- patiënten die in het verleden arsenicum hebben gebruikt

In sommige gevallen kan op bovenstaande regels een uitzondering worden gemaakt, maar alleen onder intensieve controle en begeleiding van een dermatoloog.

HOE EFFECTIEF IS MTX?

MTX werkt erg goed bij psoriasis. Bij 70-90% van de patiënten wordt een uitstekend resultaat bereikt als alléén MTX wordt gebruikt; bij combinatie met lokale behandelingen zijn de resultaten nog beter. Om te kunnen beoordelen of MTX bij u goed werkt, is minimaal 3 maanden behandeling noodzakelijk. Als na 3 maanden geen verbetering is opgetreden, is MTX bij u niet werkzaam en zal de behandeling gestaakt worden.

HOE WORDT MTX GEBRUIKT?

MTX kan als tablet worden ingenomen of als intramusculaire injectie worden toegediend. In het algemeen zal voor een behandeling met tabletten worden gekozen. Er zijn 2 schema's mogelijk voor de inname van de medicatie:

1. éénmaal per week een éénmalige dosis. Alle tabletjes worden in 1 keer ingenomen
2. driemaal per week met een tussentijd van 12 uur.

Bijvoorbeeld: als een patiënt 6 tabletjes per week moet slikken, slikt hij op zaterdagochtend om 8.00 uur 2 tabletjes, om 20.00 uur 's avonds 2 tabletjes en de zondagochtend om 8.00 uur 2 tabletjes.

Natuurlijk kunnen andere dagen en andere tijdstippen worden aangehouden.

De tabletten kunnen het beste tijdens de maaltijd worden ingenomen en mogen niet met melk ingenomen worden.

De wekelijkse dosering verschilt van patiënt tot patiënt. De dosering wordt regelmatig bijgesteld, afhankelijk van de toestand van de huid en het optreden van bijwerkingen. Verandert u vooral nooit op eigen initiatief de dosering.

Om de bijwerkingen van MTX te beperken moet u éénmaal per week, op een dag dat u geen MTX gebruikt, een tablet Foliumzuur 5 mg slikken.

WAT ZIJN DE BIJWERKINGEN?

Tijdens de behandeling met MTX kunt u last krijgen van bijwerkingen, alhoewel deze zeker niet bij iedereen zullen optreden. In principe verdwijnen deze bijwerkingen snel na het staken van de behandeling of na vermindering van de dosering.

De bijwerkingen zijn onder te verdelen in 2 groepen:

1. Bijwerkingen waar u zelf wat van merkt:
 - misselijkheid,
 - maagklachten,
 - buikklachten,
 - lusteloosheid,
 - zweertjes in de mond,
 - haaruitval,
 - pneumonitis, een zeer zeldzame vorm van longontsteking.

Klachten zoals misselijkheid, maagklachten en buikklachten treden vooral op gedurende de dagen dat MTX wordt ingenomen.

2. Bijwerkingen waar u zelf weinig of niets van merkt:
 - een daling van de hoeveelheid witte of rode bloedcellen in het bloed, waardoor bloedarmoede of een verhoogd risico op infecties kan ontstaan,
 - leverbeschadiging.

Om in een vroeg stadium eventuele bloedafwijkingen of leverbeschadiging op te sporen, wordt zeer regelmatig uitgebreid bloedonderzoek gedaan. Al gebruikt een patiënt jarenlang MTX zonder bijwerkingen, ook dan zullen deze bloedcontroles nodig blijven. Houdt u zich goed aan de afspraken voor bloedcontrole.

CONCEPTIE EN ZWANGERSCHAP

MTX kan afwijkingen van het ongeboren kind veroorzaken. Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat tijdens de behandeling met MTX geen kinderen verwekt mogen worden. In deze periode moet een effectieve anticonceptiemethode gebruikt worden.

Vrouwen mogen pas zwanger worden als de behandeling met MTX tenminste 3 maanden is gestaakt. Ook mannen mogen tenminste 3 maanden geen MTX gebruikt hebben als zij een kind willen verwekken.

Behandeling met MTX beïnvloedt de vruchtbaarheid niet.

METHOTREXAAT IN COMBINATIE MET ANDERE MEDICIJNEN EN ALCOHOL.

- **Andere medicijnen:**
MTX mag niet gecombineerd worden met een groot aantal medicijnen, zoals met de zogenaamde NSAID's (bijvoorbeeld aspirine en ibuprofen) en met sommige antibiotica (bijvoorbeeld cotrimoxazol en tetracycline). Het is daarom zeer belangrijk dat u altijd vermeldt dat u met MTX wordt behandeld als medicijnen worden voorgeschreven en dat u geen zelfmedicatie gebruikt zonder overleg met uw arts. Ook veranderingen in medicatie (naast MTX) moet u doorgeven aan uw behandelend arts.
- **Alcohol:**
Op de dagen dat MTX ingenomen wordt, mag absoluut géén alcohol worden gebruikt. De resterende dagen mag zeker niet meer dan 1 alcoholconsumptie gebruikt worden.

SAMENVATTEND:

MTX is al zo'n 30 jaar een zeer effectief medicijn voor de behandeling van ernstige psoriasis. Het is natuurlijk wel een "zwaarder" middel dan een zalf of crème. Als er regelmatig en nauwkeurig controles plaatsvinden is het echter relatief veilig. In verband met mogelijke bijwerkingen is het belangrijk dat de dosis zo laag mogelijk wordt gehouden en dat MTX alleen wordt voorgeschreven in periodes dat de psoriasis zeer ernstig is.

VRAGEN?

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met de polikliniek dermatologie, tel: 020 – 512 5104.